

Ege Bölgesi'nde Milli Mücadele'yi Örgütleyen Mülki İdare Amirleri

Süleyman Topuz¹

<https://orcid.org/0000-0001-7762-4303>

Yurdanur Ural Uslan²

<https://orcid.org/0000-0002-1721-0712>

¹MCBÜ, Demirci Meslek Yüksekokulu, Pazarlama ve Dış Ticaret Bölümü, 45900, Manisa, Türkiye

²ÜÜ, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, 64000, Uşak, Türkiye

Sorumlu yazar: suleyman.topuz@cbu.edu.tr

Özet

Çalışmada, Milli Mücadele döneminde Ege Bölgesinin sınırları içine dâhil olan Denizli, Manisa ve İzmir'de bulunan; Denizli Mutasarrıfı Faik (Öztrak) Bey, Ödemiş Kaymakamı Bekir Sami (Baran) Bey ve Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem (Akıncı) Bey'in ve kurmuş olduğu Demirci Akıncıları teşkilatının Milli Mücadeleye vermiş olduğu katkıların ve desteklerin incelenmesi amaçlanmıştır. Mülkiye Mektebini başarıyla bitirerek atanan mülki idare amirleri; dönemin getirmiş olduğu özellik gereği yalnızca idari yönetim yapmamışlar, aynı zamanda Milli Mücadelenin başlamasıyla beraber görevde oldukları yerlerde mülki amir olarak İstiklal Mücadelesine; siyasi, askeri, idari ve sosyal olarak destek vermişlerdir. Bağımsızlık mücadelesi boyunca işgal kuvvetlerine karşı korkusuzca mücadele etmişlerdir. Batı Anadolu neredeyse tamamıyla emperyalist güçlerin işgaline uğradığı bir dönemde korkmadan görev almışlar ve bu mücadeleye öncülük ederek halkın umutlarının yeşermesine sebep olmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Milli Mücadele, Mülki İdare Amirleri, Bekir Sami Bey, Faik Bey, İbrahim Ethem Bey ve Demirci Akıncıları.

Administrative Officials Organizing the National Struggle in the Aegean Region

Abstract

This study examines the contributions and support provided during the National Struggle period by the administrative officials in the Aegean Region, specifically in Denizli, Manisa and Izmir. It focuses on Denizli Governor Faik Bey, Ödemiş District Governor Bekir Sami Bey, and Demirci District Governor İbrahim Ethem Bey, as well as the organization they established, the Demirci Akıncıları. These civil administrators, who successfully graduated from the Mülkiye School, did not only manage administratively but also supported the Independence Struggle politically, militarily, administratively, and socially as they fulfilled their duties during this critical time. Throughout the independence struggle, they fought fearlessly against the occupying forces. During a period when Western Anatolia was almost entirely under the occupation of imperialist powers, they took on their roles without fear and led the struggle, fostering hope among the people.

Keywords: National Struggle, Administrative Authority, Bekir Sami Bey, Faik Bey, İbrahim Ethem Bey and Demirci Raiders

Giriş

15 Mayıs 1919 tarihinde Yunan işgal kuvvetleri tarafından İzmir'in işgal edilip Anadolu'nun içlerine doğru ilerlemeleriyle birlikte bu bölgelerde yaşayan vatansever halk ve yöneticiler tarafından milli kuvvetler oluşturulmuştur. Oluşturulan milli kuvvetler Yunan işgal güçlerinin yapmış olduğu zulümlere karşı koymuş, bir an önce düşmanı yurttan kovmak için cansiperane bir şekilde mücadele etmişlerdir. Denizli Mutasarrıfı Faik (Öztrak) Bey'in, Ödemiş Kaymakamı Bekir Sami (Baran) Bey'in, Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem (Akıncı) Bey'in ve kurmuş olduğu Demirci Akıncıları teşkilatının vermiş olduğu mücadeleler, Ege Bölgesinde düşmanın zulmünü azaltmış ve bu bölgede tutunamayarak kısa bir süre içerisinde terk etmelerine sebep olmuştur.

Milli Mücadele Dönemi'nde, mülki idare amirlerinin katkıları görece olarak ihmal edilmiş bir konudur. Bu çalışmada dönemin daha çok askeri ve siyasi yönleri ele alınarak incelenmiştir. Hâlbuki Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya geçtiği tarihten itibaren Milli Mücadelenin örgütlenmesinde komutanların olduğu kadar; mutasarrıfların, valilerin ve kaymakamların da önemli hizmetleri olmuştur. Halkın Milli Mücadeleye karşı uyandırılması, yüreklendirilmesi ve Milli Mücadelenin maddi ve manevi olarak sürdürülebilmesi için gerekli olan teçhizatın, savaş aletlerinin ve insan gücünün kaynak olarak oluşturulmasında büyük gayretleri olmuştur. Milli Mücadele, bölgeler ve iller nezdinde değerlendirildiğinde bir bütünlük gibi gözükse de aslında iç dinamikleri açısından her ilin ve bölgenin bir araya gelerek Milli Mücadeleyi desteklemelerinde farklı toparlanma sürecinin yaşandığı görülmektedir. Her ilin ve bölgenin yaşamış olduğu sıkıntılar ve bu sıkıntılara karşı verdikleri tepkiler birbirinden farklıdır. Milli Mücadelenin merkez üssü neden Erzurum olmuştur? Güney illerimiz neden ilk önce düşmana karşı koymuştur? Ankara niçin Milli Mücadelenin eyleme geçtiği yerdir? Ege bölgesi düşman kuvvetleri tarafından kolay bir şekilde işgal edilip hangi sebepten dolayı ileri mevziler ele geçirilmiştir? Bu bölgelerde bulunan mülki idare amirleri Milli Mücadeleye nasıl yaklaşmış ve ne şekilde adımlar atmışlardır? Kaymakam İbrahim Ethem Akıncı önderliğinde doğu Egede Milli Mücadele nasıl başlamıştır? Demirci ve yöresinde İbrahim Ethem Bey Milli Mücadelenin oluşturulmasında hangi adımları izlemiş ve idare sanatını nasıl icra etmiştir? Kaymakam İbrahim Ethem Bey ve Demirci Akıncıları Teşkilatının Milli Mücadele içerisindeki yeri nedir? Yunan işgal güçleriyle mücadele ederken idari olarak ne gibi önlemler alınmıştır? Bu çalışmada Milli Mücadele Dönemi'nde mülki idare amirlerinin göstermiş olduğu gayretler ve Denizli Mutasarrıfı Faik (Öztrak) Bey'in, Ödemiş Kaymakamı Bekir Sami (Baran) Bey'in ve Demirci Kaymakamı İbrahim

Ethem Bey'in mülki amir olarak Milli Mücadeleye vermiş olduğu katkılar incelenmiştir. Ayrıca, Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey'in kurmuş olduğu gerilla ve istihbarat hareketi olan "Demirci Akıncıları" teşkilatının Yunan işgal kuvvetleriyle ne şekilde mücadele ettiklerinin ve İbrahim Ethem Bey'in mülki idare amiri olarak bu süreci hangi aşamalarla yönettiğinin incelenmesi hedeflenmektedir.

Yöntem

Çalışmada nitel araştırma tekniği kullanılması planlanmıştır. Nitel araştırma tekniklerinden biri olan nitel durum analizi yöntemiyle ulaşılabilecek veriler makalenin kurgusu dâhilinde sonuçlandırılacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006:3). Milli Mücadele Dönemi'nde Ege Bölgesi'ndeki mülki idare amirlerinin çabalarının verilerle neden-sonuç ilişkisi içerisinde incelenerek aydınlatılması amaçlanmıştır (Subaşı ve Okumuş, 2017). Makaleyi yazmadan önce ilgili olabilecek kitap, makale, tez ve ansiklopediler taranarak, doküman analizi yapılmıştır.

1 . Mülki Amir Kimdir?

Osmanlı Devleti hem saray hizmetlerini yürütecek hem de merkez ve taşra teşkilatında yönetim vazifesini yerine getirecek idarecileri yetiştirmek için Enderun Mektebine büyük önem vermiştir. Osmanlı Devleti'nin sarayında bulunan bu eğitim kurumu devlet de idari yönetim görevinde bulunacak olan kişilere tahsilin verildiği; Mülkiye Mektebinin temellerinin atıldığı öncü eğitim kurumudur (Uzunçarşılı, 1988). Yaklaşık olarak beşyüzyıl hizmet veren bu mektep modernleşme hareketleri neticesinde kapatılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde modernleşme hareketleri 1839 tarihinde yayınlanan Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesiyle birlikte düzenlenmeye başlanmıştır. Devletin belirlemiş olduğu modernleşme ve

Ege Bölgesi'nde Milli Mücadele'yi Örgütleyen Mülki İdare Amirleri

batılılaşma eylemlerini taşraya taşıyacak olan idarecilerin sayısının az olmasından dolayı bu eksikliği tamamlamak amacıyla 1859 yılında Mekteb-i Mülkiye'nin açılması kararlaştırılmıştır (Akpolat, 2010).

Mekteb-i Mülkiye'den mezun olanların; kaza müdürü, kaymakam, mutasarrıf, vali olarak görevlendirildiği görülmektedir. Mekteb-i Mülkiye'de; tarih, ekonomi politik, coğrafya, kompozisyon, geometri ve cebir, devletler özel ve genel hukuku, muhasebe, idare hukuku, medeni hukuk, ceza hukuku, siyaset, jeoloji, fizik gibi derslerin okutulduğu kayıtlarda yer almaktadır (Akyıldız, 2016).

2. Milli Mücadele Dönemi

Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı Devleti'nin de dâhil olduğu cephenin mağlubiyetiyle sonuçlanmıştır. Mağlubiyetin ardından 30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Ateşkes Antlaşması imzalanmıştır ve bu antlaşmanın imzalanması ile Türk Milleti için zor günlerin devam edeceği gün yüzüne çıkmıştır. Yirmi beş maddeden oluşan Mondros Ateşkes Antlaşmasının özellikle “ İtilaf devletleri güvenliklerini tehdit edecek bir durum ortaya çıktığında herhangi bir stratejik noktayı işgal hakkına sahip olacaklardır” şeklindeki 7. Maddesi Anadolu'nun işgal edileceğini önceden haber vermiş ve İtilaf Devletleri'nin Kasım ayı başından itibaren Anadolu'nun pek çok noktasını işgal etmesiyle sonuçlanmıştır. 3 Kasım 1918 tarihinde İngilizler tarafından Musul işgal edilmiş, 4 Kasım 1918 de ise Fransızlar Doğu Trakya'da Uzunköprü-Sirkeci demir yolunun hâkimiyetini ellerine geçirmişlerdir. 6 Kasım 1918 tarihinde İzmir Limanında İngiliz savaş gemisi Rumlar tarafından karşılanmış ve Aya Fotini Kilisesine de Yunan bayrağı çekilmiştir (Yalçın, 2009).

İzmir'in işgal edilmesi, tüm Anadolu'da büyük bir infiale sebep olmuştur. Halk tarafından mitingler düzenlenerek Yunanlılar protesto edilmiş ve Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde düzenlenen meydan toplantılarında İtilaf Devletleri kınanmıştır. Halkın örgütlenmesi ve direnişleri bu süreçte artış göstermiştir. Özellikle 16 Mayıs'ta Balıkesir Müdafaa-i Hukuk ve Reddi-i İlhak Cemiyetlerinin düzenlediği kongreler Milli Mücadele'nin meşalesi haline gelmiştir. Anadolu'da Kuvayı Milliye hareketini destekleyen ve örgütleyen cemiyetin yardımıyla Ali Bey (Çetinkaya) tarafından Yunanlılara karşı olan ilk cephe 29 Mayıs'ta Ayvalık'ta kurulmuştur. Bergama'nın işgal edilmesi üzerine 9 Haziranda Soma cephesi oluşturulmuş ve komutanlığına da Miralay Kazım Bey (Özalp) getirilmiştir. Yörük Ali ve Demirci Mehmet Efe tarafından kuzeyden güneye cephelerle Milli Mücadele hareketi güçlendirilmeye çalışılmıştır. Akhisar-Salihli arasında Çerkez Ethem tarafından kurulan cephe önemli ölçüde güç kazanmıştır. İstiklal Harbi, Bağımsızlık Savaşı veya Kurtuluş Savaşı olarak adlandırılan Milli Mücadele, Mondros Mütarekesinin (30 Ekim 1918) ardından başlamış, askeri bakımdan Mudanya Mütarekesi (11 Ekim 1922), siyasi bakımdan ise Lozan Antlaşması (24 Temmuz 1923) ile son bulmuştur (Küçük, 2020).

3. Milli Mücadele Dönemi'nde Ege Bölgesinde Yaşananlar

15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir, Yunanlılar tarafından işgal edilmiştir. İzmir'in işgal edilmesi aynı zamanda Ege Bölgesi'nin de fiilen işgal edilmesinin ilk adımı manasına gelmiştir. Mondros'un; İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit eden herhangi bir stratejik yeri işgal edebilir maddesi uyarınca İzmir işgal edilmiş ve bu işgalin hukuki kaynağı da 7. Maddeye dayandırılmıştır. İzmir Limanı'ndan karaya ayak basan Yunan kuvvetleri yerli Rum halkı tarafından büyük sevinçle karşılanmış, askerle tezahüratlarla desteklenmiştir. Rumlar dizlerinin üstüne çökerek Yunan askerlerine sevgi ve minnetlerini göstermiştir. Kiliselerden çanlar yüksek seslerle çalınarak hem askerlere hem de yerel Rumlara motivasyon kaynağı olmuştur. Kilisenin papazları askerleri öperek onlara sevgi gösterisinde bulunmuşlardır (Shaw & Shaw, 2010).

İşgalci Yunan kuvvetlerine karşı sistemli ve bir komutana bağlı olarak bir direniş olmamasına rağmen Venizelos ayağına kadar gelen tarihi fırsatı değerlendirmek istemiştir. Bu sebeple işgali

İzmir'le sınırlandırmanın bu fırsatı tepmek olduğunu düşünerek İtilaf Devletleri'nin izni olmamasına rağmen Yunan güçlerine tüm Ege Bölgesi'nde ve Anadolu'nun içlerine kadar ilerleyerek işgallere devam etmeleri emredilmiştir (Baytok, 1970).

Venizelos'un emrini yerine getiren kuvvetler, Ege Bölgesi'ne ve Anadolu'ya yayılmaya başlamışlar küçük çaplı direnişle karşılaşsalar da birçok mühim yerleşim yerlerini direniş olmadan işgal etmişlerdir. 22 Mayıs'ta Menemen'e ulaşan Yunan güçleri Menemen tren garında kaymakamın, pek çok

Ege Bölgesi'nde Milli Mücadele'yi Örgütleyen Mülki İdare Amirleri

memurun ve şehrin önde gelen ekâbirinin ellerinde Yunan bayrakları ve çiçek buketleri ile karşılanmışlardır (Midillili, 1993).

İşgal ettikleri yerlerde kendilerine direnen Yunan kuvvetleri halkı tahmin edilemeyecek zulümle sindirmeye çalışmışlardır. Her ne kadar Manisa'da Akhisar'da Menemen'de Yunanlılara karşı direnilme de bazı bölgelerde Yunan güçleri karşı direnilmişle karşılaşmış ve Yunanlılarda bu direnişlere karşılık; yağmalama, yangın çıkarma, gasp, tecavüz gibi kötü eylemlere başvurmuştur. Kendilerine direnen Aydın vilayetinde yaşayan insanların yaşlarına bakmadan karakolun önünde sıraya geçirilerek kurşuna dizilmişlerdir. Öldürülenlerin cenazelerinden bazıları kuyuya atılmış, bazıları ise toplu bir biçimde kuyulara gömülmüştür (Özkan, 2007).

Aydın'da namusuna büyük önem veren Arap Hacı Hafız Efendi'yi evinin bahçesinde öldürmüşlerdir. Hacı Murat Ağa'nın gelininin namusunu kirletmişler ve kadının ölümüne sebebiyet vermişlerdir. Onlarca insanın evine zorla girmişler, zorla girdikleri evlerdeki kadınları ve kızları yanlarında götürerek cebren içki içirmiş, çeşitli işkencelerde bulunmuşlardır ve nihayetinde bu kadınların hepsini öldürmüşlerdir (Yalazan, 1994).

Ege bölgesinde düşmana karşı halkı örgütleme görevi Celal (Bayar) Bey'e verilmiştir. Celal Bey, Galip Hoca ismiyle tüm egeyi dolaşmış buralarda ki halkta milli direniş şuurunun oluşmasında ve oluşun şuurun aynı zamanda eyleme geçmesi için büyük çabalar vermiştir. Kuvayı Milliye hareketinin oluşması için gayret göstermiş, sivilleri, askerleri, din adamlarını ve o şehrin önde gelen ailelerini sürece dâhil ederek bağımsızlığa gidecek olan yolun açılma sürecini hızlandırmıştır (Bilmez, 2004).

4. Ege Bölgesi'nde Milli Mücadele'yi Örgütleyen Mülki İdare Amirleri

4.1. Ödemiş Kaymakamı Bekir Sami (Baran) Bey

Bekir Sami Bey; Topkapı Sarayında yardımcı hizmetlerde bulunan Hacı Selim Efendi'nin oğlu olarak Erzurum'da dünyaya geldi. Bekir Sami 1,5 yaşında iken ailesi ile İstanbul'da yaşamaya başladı. 1914 yılında Mülkiye Mektebini bitirdi. Bu mektepte okurken gönüllü olarak Balkan Savaşları'na katıldı. Çeşitli bucaklarda müdürlük yaptıktan sonra 1918 tarihinde Kemalpaşa (Nif) Kaymakamlığına atanmıştır. Bu görevinden takriben bir yıl sonra ise Ödemiş Kaymakamlığına getirilmiştir (Çankaya, 1969). Yunanlıların 15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'i işgal etmesinin ardından doğuya doğru harekete geçen Yunan kuvvetlerinin Ödemiş'i de işgal edeceği anlaşılmıştır. Bu sebeple Bekir Sami Bey önderliğinde kaymakamlık makamında; vatanını seven, milli değerleri olan birkaç münevver ile birlikte toplantı düzenlenmiştir. Toplantıya katılanlar kanlarının son damlalarına kadar mücadeleden vazgeçmeyeceklerine, takatleri yettikçe vatan müdafaası yapacaklarına dair namus sözü vermişlerdir. Münevverlerin kalemleri değil artık silahları kendini gösterecektir. Ödemiş halkının yiğitçe yaptıkları çarpışmalara rağmen sayıca ve silahça üstün olan Yunan kuvvetleri Ödemiş'i işgal etmişlerdir (Özkan, 2009).

Yunan kuvvetleri Ödemiş'e doğru ilerlerken Jandarma Komutanı Yüzbaşı Tahir Bey binbeşyüze yakın silahı yerel halka dağıttı. Bu yerel silahlı güçlerin başında Çakırcalı Efe'nin yakın arkadaşı Gökçen Efe vardı. Bu yerel Milli Mücadele kuvvetleri Ödemiş'e yaklaşık 10 km uzaklıkta olan Hacıilyas-Faka hattında Yunan kuvvetlerine takriben 5 saat savunma gücü göstermiş fakat sayıları ve silahları fazla olan Yunan güçlerinin karşısında fazla mücadele edemeyerek geri çekilmişlerdir. 3 Haziran 1919 tarihinde Ödemiş'i işgal eden Yunan kuvvetleri; Hacıilyas, Kabaköy ve Çatal köylerini ateşe vermişlerdir (Aldan, 2001).

Ödemiş'in işgal edilmesi üzerine Bekir Bey Ödemiş'ten ayrılmış önce Keles'e daha sonra Eşme'ye gitmiştir. Burada bulunan 17. Kolordunun komutanlığı görevini yürüten Bekir Sami

(Günsav) Bey'in emrine girmiş ve Alaşehir üzerinden İstanbul'a geçmiştir. Bursa'ya çekilen Bekir Sami Bey'in yanına destek amacıyla giden Bekir Bey, Yunan kuvvetlerinin Bursa'yı işgal edeceği haberini alınca Ankara'ya ulaşmış ve kolordunun emrine verilmiştir (Özkan, 2009).

Milli Mücadeleyi Galip Hoca ismiyle örgütleyen Celal (Bayar) Bey, Kaymakam Bekir Sami Bey hakkında, herkesin menfaatleri doğrultusunda Yunan kuvvetlerine baş eğdiği, evlerine ve dükkanlarına Yunan bayrakları astığı onlara şirin gözükmeye çalıştığı bir zaman diliminde dik duruşundan taviz vermeyerek mücadele ettiğini ifade etmiştir. Aslan gibi bir yüreğinin olduğunu

cesaretiyle gösterdiğini, verdiği bütün emirleri canı pahasına en güzel şekilde yerine getirmeye çalıştığını, vatanın ve milletin namusunu korumak maksadıyla Milli Mücadeleye dâhil olan, Yunan kuvvetlerini Ödemiş yakınlarında ilk kurşunla karşılayan Kaymakam Bekir Sami Bey'i her daim hayırla yâd ettiğini, millet adına saygılarımı eksik etmediğini beyan etmiştir. Sadece Ödemiş'te değil, vatan toprağının her yerinde canını ve kanını ortaya koymuş olan, İstanbul Hükümetine ve Yunan güçlerine karşı mücadeleden çekinmeyen Kaymakam Bekir Sami Bey'i takdir ettiğini ifade etmiştir (Bayar, 1997).

4.2. Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem (Akıncı) Bey

İbrahim Ethem Bey, 1889 yılında Selanik Vilayetinin Siroz Sancağına bağlı olan Menlik kazasının Biliçe köyünde dünyaya gözlerini açmıştır. Tüfekçizadeler ailesine mensuptur. 1908 yılında Siroz Mülkiye Mektebini bitirmiştir. 1908 yılında başladığı Selanik Hukuk Mektebini de 1912 yılında bitirerek hem hukuk alanında hem de idarecilik alanında uzmanlığını almıştır. Alasonya yakınlarında 1897 yılında cereyan eden Osmanlı-Yunan Savaşları milli duygularının ve vatan sevgisinin oluşmasında büyük rol oynamıştır. Öğrencilik yıllarında vilayette kâtiplik yapmıştır. Rumeli gazetesinde muhabirlik deneyimi olmuş ve Balkan Savaşlarına gazeteci sıfatıyla katılmıştır. Nahiye müdürlüklerinde bulunmuş ve daha sonra istifa ederek serbest avukatlık görevini icra etmiştir. Balıkesir'in Yunan işgaline uğramasıyla Ankara'ya gitmiş şifre memurluğuna başlamış ve daha sonra Demirci Kaymakamlığı'na atanmıştır (Oğuz, 2024).

Mustafa Kemal Paşa, 25 Ocak 1920 tarihinde güney cephesinde görev yapan kolordulara ve yerel silahlı güçlere verdiği emirle Fransızları yok edebilmek, parçalamak ve toparlanmasına izin vermemek için gerilla savaş taktiğini uygulamalarını belirtmiştir (Sarıhan, 1994). Mustafa Kemal'in bu emri vermesi, İbrahim Ethem Bey ile daha önceden tanışık olmaları ve Demirci'nin konum itibarıyla düşmanı durdurmaya yönelik en uygun dağlık alan olması, İbrahim Ethem Bey'in Demirci'ye kaymakam olarak atanmasının sebeplerini açıklamaktadır.

İbrahim Ethem Bey, 28 Kasım 1920 tarihinde Demirci kazasına kaymakam olarak atanmıştır. Demirci'ye gelmek üzere, 10 Aralık tarihinde trenle Ankara'dan hareket eden İbrahim Ethem Bey önce Eskişehir'e daha sonra oradan da Kütahya'ya ulaşmıştır. Kütahya'dan da kara yolu ile Gediz, Simav hattını takip ederek Demirci'ye gelmiştir. İbrahim Ethem Bey, 23 Aralık tarihinde öğle vaktinde Demirci'ye ulaşmıştır. İbrahim Ethem Bey'i Demirci'de büyük bir kalabalık coşku ile karşılamıştır. İbrahim Ethem Bey'in eski ahbablarından Beyliklerli Mehmet Ağa'nın da olması Kaymakam İbrahim Ethem Bey'i ziyadesiyle mutlu ettiği Kaymakam Bey tarafından günlüğüne yazılmıştır. Demirci'ye ulaşması perşembe gününe rastlayan İbrahim Ethem Bey, cuma günü tatil olmasına rağmen kendisinden önce Demirci Kaymakamı olan Hatemi Bey'den görevi devralmış ve cumartesi günü Demirci kaymakamlık makamında koltuğuna oturarak çalışmalarına başlamıştır. Demirci'ye geldiğinde eski dostu Beyliklerli Mehmet Ağa'nın misafiri olmuştur. Hükümet konağına götürülerek orada çalışan memurlarla tanıştırılmıştır. Daha sonra Kuvayı Seyyare'nin Demirci ve yöresinin Kumandanı vazifesini gören Doktor Yüzbaşı Fazıl Bey'in karargâhını ziyaret etmiştir. Oradan Beyliklerli Mehmet Ağa'nın konağına gitmiş ve misafirhanesinde kendisine sözüne ve dostluklarına güvenilir kişiler tarafından Sındırgı'da bulunan Yunan işgal kuvvetleri hakkında malumat verilmiştir (Akıncı, 2020).

İbrahim Ethem Bey, Milli Mücadele sürecinde Demirci Kaymakamı ve bizzat yerel güçlerden oluşturduğu Akıncılar teşkilatının komutanı olarak, gerilla savaş taktiğini teşkilat ile birlikte uygulayarak Yunan kuvvetlerini rahatsız ve huzursuz etmiş, Ankara hattına uzayan savaş alanına Yunanlıların vereceği desteğin hızını keserek takdire şayan hizmetler yapmıştır. Canı pahasına, aç, susuz bir şekilde düşmanla çarpışmıştır. Özverili çalışmalarda bulunmuştur. Bu sebeple Mustafa Kemal Paşa'nın sevgisini ve takdirini kazanmıştır. Akıncı soyadı Atatürk tarafından bizzat İbrahim Ethem'e soyadı olarak seçilmiştir (Aldan, 1990).

Demirci'nin jeopolitik ve stratejik konumunun önemini farkında olan Güney cephesi Kolordu Komutanlığı, asker azlığının oluşturabileceği tehlikeleri fark edilerek İbrahim Ethem Bey'e emir verilmiş ve bu emir doğrultusunda mahiyetlerine kendi silahları ve atlarıyla gelen vatansever kişilerden düzenli orduya yardım edecek müzaheret bölüklerinin oluşturulmasını istenmiştir. Bu doğrultuda 24 Ocak ve 15 Mart 1921 tarihleri arasında kapsayan dönemde, Sındırgı'da henüz işgale uğramamış köylerde, Demirci'de ve Gördes'te müzaheret bölüğü ile benzer bir düşünce ile düzenli orduya yardım

Ege Bölgesi'nde Milli Mücadele'yi Örgütleyen Mülki İdare Amirleri

etmek, gerekli durumlarda desteklemek amacıyla Demirci Akıncıları Teşkilatı Kaymakam İbrahim Ethem Bey önderliğinde oluşturulmuştur. 13 Mart tarihinde Kütahya

Mutasarrıflığı tarafından Gördes'e de kaymakam vekili olarak atanan İbrahim Ethem Bey tarafından, Gördes'te askeri kuvvetlerin çok az olduğunu görülmüş ve bu sebeple Akıncı Birliklerini oluşturacak olan eylem planlarını uygulamış ve onbeş adamı ile Parti Mehmet Pehlivan Kaymakam Bey'in emrine girmiştir. Kütahya'dan Gördes'e gelen Halil Efe'de Parti Pehlivan ve Kaymakam Bey'le birlikte hareket etme kararı alınca hem Halil Efe'nin hem de Parti Pehlivan Ağa'nın emrinde olan otuzar kişilik milis kuvvetler Demirci Akıncıları Teşkilatı'nın nüvesini oluşturan ilk birlikleri meydana getirdikleri bilinmektedir (Akıncı, 2020).

Demirci Akıncıları Teşkilatı küçük askeri birliklerden oluşmaktaydı. Bu teşkilatta, müfreze olarak adlandırılan küçük askeri birlikleri ve bu birlikleri komuta eden birisi bulunmaktaydı. Bu komutana bağlı olarak görev yapan birden fazla da askeri birlikler hazır kıta halinde beklemekteydi. Bu teşkilat savaş gerisinde ve savaş hattında tek başına istihbaratla ilgili faaliyet gösteren bir örgüttü.

Karakol basan, telgraf hatlarını kesen, köprüleri havaya uçuran, düşmanı durdurmak veya yavaşlatmak amacıyla her türlü eylemi gerçekleştiren milis kuvveti olduğuna dair bilgi bulunmaktadır (Oğuz, 2017). Oluşturulan bu Akıncı Birliklerinin ilk başlarda; Yunan işgal kuvvetlerinin karakollarını basıp darmadağın etmek, cephanesine ve mühimmatına el koymak, Yunan güçlerinin ulaşımını engellemek için köprüleri havaya uçurmak, iletişimlerini kesmek için telgraf hatlarını kesmek böylelikle Eskişehir hattına destek olarak gönderilen Yunan askerlerinin gitmesinin, askeri mühimmatın, cephanenin, silahların ve düşman güçlerinin yiyecek, içecek ve ilaç gibi temel yaşam malzemelerinin ulaştırılmasını engelleme görevleri olduğu sayılmaktadır (Oğuz, 2017). Açlığa, susuzluğa, dağdaki zorlu şartlara ve iklimin getirdiği zorluklara dayanamayan gönüllü askerlerin firar edeceğine dair istihbarat bilgisi alan Akıncı Müfrezeleri Genel Komutanı İbrahim Ethem Bey, o dönem Demirci sınırları içerisinde kalan (şimdi Selendi'ye bağlı) Yağcı Dağı'nda 17 Ağustos 1921 tarihinde Demirci Akıncıları müfrezeleriyle genel bir toplantı yapmış ve bu toplantıda müfrezelere yaptığı konuşmada, dağlarda çete faaliyetinde bulunmanın zorluklarından bahsetmiş, bu süreç içerisinde aç kalmanın, susuz kalmanın, hasta olmanın mümkün olabileceğini ve savaşın ne zaman biteceğine dair kesin bir tarih olmamasından dolayı gitmek isteyenler var ise hemen gidebileceğini, bu zorluklara katlanamayacak olanların evlerine dönebileceğini belirtmiştir. Bir kişi kalsa bile o kişinin kendisi olacağını son kurşunu atana kadar Yunan gâvuruyla çarpışacağını büyük bir heyecanla ifade etmiştir. Bu sözlerinin üzerine dağlarda mücadele etmek isteyen Akıncıların yanına gelmelerini, diğerlerinin ise serbest olduğunu, ailelerine kavuşabileceklerini söylemiştir. Bu konuşma üzerine, dağ şartlarına uyum sağlayamayacak 40 kişi teşkilattan ayrılmış geriye kalan 110 kişiyle İbrahim Ethem Milli Mücadeleye devam etmiştir. Kalan bu 110 kişi önce abdest almış ve Kuran-ı Kerim'e el basarak; "Gâvur öldürecekime, gâvurdan başka bir şey düşünmeyecekime, gâvurları denize dökünceye kadar çalışacağıma, harpten kaçmayacağıma, arkadaşlarıma ihanet etmeyecekime, Bila sebep ahaliye zulüm ve tazyik göstermeyip lütfle muamele edecekime ve hiçbir zaman gâvura teslim olmayacağıma vallah ve billah..." diye yemin ettirilmiştir. Daha sonra Akıncı Anayasası adını verdikleri bir bildiri yayınlamışlardır. (Akıncı, 2020; 73).

4.2.1. Akıncı Anayasası Bildirisi

İbrahim Ethem Bey, 13 Ekim tarihinde üçyüz kişiden oluşan Demirci Akıncıları Teşkilatı'na mensup gönüllü askerleri, 25-30 kişilik küçük askeri birliklere ayırmış ve görev alanlarından, ne yiyeceklerine, eylemlerinin nasıl olacağına dair teferruatlı bir biçimde planlanan ve toplamda kırk maddeden oluşan akıncılar yasası bildirisi yayınlamıştır. Akıncılar Yasası adı verilen bu genelgede hem Demirci Akıncılarını hem de yerel halkı da ilgilendiren bilgilere yer verilmekteydi. Bu askerler ihtiyaç durumuna göre kimi yerde atlı olarak vazife görür kimi yerde de yaya olarak görevine devam edeceklerdi. Bu teşkilatın başında Umum Akıncı Kuvvet Komutanı olarak Kaymakam İbrahim Ethem Bey'in yer alacağı belirtilmiştir. Demirci Akıncılarının, kalpak giydikleri ya da fes taktıkları görülmüştür. Her birliğin başında bir komutan, bu komutana yardımcı olan bir yardımcı ve olan olayları günü gününe yazacak olan bir kâtip bulunması kararlaştırılmıştır. Teşkilata bağlı her manga dört asker ve bir onbaşı olmak üzere toplam beş kişiden müteşekkildir. Her takım iki manga ve bir çavuştan meydana gelmektedir. Her müfreze, iki takımdan yani 25 kişiden veya iki takım ile bir karargâh mangasından müteşekkildir. Düzenli bir ordu gibi örgütlenen Demirci Akıncıları Teşkilatı'nda;

Ege Bölgesi'nde Milli Mücadele'yi Örgütleyen Mülki İdare Amirleri

kumandan müfrezenin bütün eylemlerinden ve davranışlarından, muavin kumandanın emirlerinden, kâtip kırtasiyeden, çavuşlar takımlardan, onbaşılarda mangalardan sorumlu olarak kabul edildiği görülmüştür. Müfrezelerin bu durumu teşkilatın görünür yüzü olarak karşımıza çıkmaktadır. Savaş ya da çarpışma esnasında her müfreze mevcudunun dört katı kadar askeri birlikler tarafından yönetilebilecektir hükmü kayıtlarda yer almıştır (Akıncı, 2020).

Teşkilata dâhil olacak olan askerlerin namuslu insanlardan seçilmesi, oluşturulan müfrezelerden kesinlikle düşmana bilgi sızdırılmayacağı ve casusluk yapılmayacağı belirtilmiştir. Müfrezelerin ne yemek ne de yatak seçmemeleri gerektiği ne bulurlarsa yemeleri, nerede olursa yatmaları ifade edilmiştir. Ne sebeple olursa olsun ne bir köylüden ne bir kasabalıdan, ne de yolda denk gelen her hangi bir şahıstan para talep etmeyecekleri de kurallar arasında bulunmaktaydı. İstisnası ise hayırsever ve vatansever kimselerden bağış alınabileceğiydi. Para yardımı yapan kişilerin isimleri, teşekkür edilmek amacıyla alınması gerekmektedir. Düşmandan ganimet yoluyla elde edilen mallar teşkilat mensuplarına eşit olarak dağıtılmalıydı. Akıncılar, yerel halk arasında cereyan eden; alacak verecek, tarla sınırı, karı-koca kavgası gibi olaylara kesinlikle müdahale etmemeleri yönünde uyarılmışlardı (Akıncı, 2020).

Akıncılar hem kendi aralarında hem de sorumlu olduğu alanlarda hırsızlık ve soygunculuk gibi kötü davranışları da önlemekle yükümlüydüler. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Türk Ordusu'nun askeri ve siyasi alanda zafer kazandığı istihbaratı alınır alınmaz bulunulan yerdeki insanlara ve diğer müfrezelere bildirerek rapor etmeliydiler. Denk gelinen gayrimüslimlere karşı son derece nazik ve naif olunması, Hristiyanlara dokunulmaması, gerekirse emniyette olduklarına dair vesika düzenleyerek vermeleri istenmişti. Akıncı müfrezeleri, sorumluluk alanları içerisine giren yerlerde temizliğe son derece önem vermeli, sokakların temizlenmesinde aktif olarak rol almalı, tuvaleti olmayan evlere tuvalet yapılmasına yardım etmeliydiler. Halkın Hristiyanlardan alışveriş yapmaması için Akıncı müfrezeleri tarafından nasihat vermesinin gerekliliği üzerinde durulmuştu. Hem Müslüman hem de gayrimüslimlerin pazarda köylüleri dolandırmasına müsaade edilmeyecekti. Üretici köylünün pazarda mallarını rahatça satabilmesi için şartlar oluşturulmalıydılar. Dükünlerde israfa kaçacak masrafların önüne geçilmesi; rakı, şarap içilmemeli, kumar oynanmamalı ve kadın oynatılmamalıydı. Bunları yapmak isteyen kim olursa olsun mücadele edilmesi gerektiği bildirilmişti. Müfrezeyle bağlı askerlerin mutlaka beş vakit namaz kılması gerekmekte, dinine sadık olmayan, Allah'a verdiği akdi yerine getirmeyen, maneviyatı bozuk olan askerinin ve ordunun zafer kazanmasının şüpheye düştüğü söylenmekteydi. Müfreze komutanının bulunduğu makamı kullanarak; içki içmesi, kumar oynaması, kadın oynatılması, milletin malına ve ırzına göz koyması kesinlikle yasaklamıştı. Müfrezeyle bağlı komutanın ve askerlerin ahlaksız kadınları nikâhlarının altına alıp evlenmeleri ve bu kadınları oynatmaları kesinlikle yasaktır. Ahlaklı kadınlarla evlenebilmek için mutlaka kumandanın izin alınması gerektiği konusunda uyarılmışlardır. Cephane tedariki zor olduğundan, silahlar ve mühimmatlar kullanılırken tasarruflu kullanılması, şartlar dâhilinde bu ihtiyaçların düşmandan ganimet yoluyla elde edilmesine gidilmesi istenmişti (Akıncı, 2020).

Müfrezeyle katılan asker ailelilerinin ihtiyaçlarının mahalle halkı ve akrabaları tarafından temin edilmesi istenmişti. Bu olay ifa edilirken düşmana kesinlikle bir şey sezdirilmemesi ifade edilmişti. Düşman tarafından müfrezelere gönderilen mektuplara cevap verilmeyecek ve bu mektuplar mutlaka Demirci Akıncıları Müfrezesi Genel Komutanı olan Kaymakam İbrahim Ethem Bey'e gönderilmesi gerekmektedir. Bir olay zuhur ettiğinde hemen bu olay hakkında rapor gönderilmemesi istenmişti. Müfrezeyle bağlı askerlerin cezalarının, işledikleri cürüm ile doğru orantılı olması gerektiği, komutanların aynı zamanda bir hâkim gibi davranması, olay hakkında kararını vermesi ve cezayı tatbik etmesi görevi verilmişti. Her bir Akıncı kesinlikle amirinin emrine itaatle yükümlü olduğu; itaat etmeyenlerin öncelikle nasihat edilmesi, sonra uyarılması sonrasında ise silahının alınarak, üç gün silahsız bırakılması, dördüncüsünde terhis edilmesi ve asiliğinin devamı halinde bu defa idam cezasına çarptırılması bulunmaktaydı. Firar edenler ile düşman tarafına geçmek isteyenler içinde aynı ceza vardı. Müfreze komutanlarına ise; nasihat etme, terhis ya da idam cezaları verilmesi gerektiği belirlenmişti. Halka ise uygulanacak cezalar; önce nasihat, sonra uyarı ve dayak, daha sonra burnunu ve kulağını kesmek, daha sonra malını elinden zorla almak veya evini yakmak, en son da canını almaktı. Düşmana casusluk eden, arkadaşlarının yerini söyleyen, silahlarının bilgisini düşmana sızdıran düşmana yol gösteren, düşmana Müslüman kadınları verip tecavüz edilmesinde aracılık eden hainlere idam cezası uygulanması bulunmaktaydı. İdam cezası kesinleşen hainlere bu cezanın nasıl uygulanacağı

tariflenmişti: öncesinde abdest aldırılmalı, tövbe ve istiğfar ederek Allah'tan af dilemeleri istenmeli ve vasiyeti sorularak cezası tatbik edilmelidir. İdam edilen hainlerin göğsüne; dinine, vatanına, milletine hıyanet edenlerin cezası budur, ibret alın! Yazısı asılarak idam sehpasında bırakılmalı ve hainliğe niyetlenen kişilere gözdağı verilmelidir. Her türlü cezanın verilmesinde hassas davranılmalı, kimsenin haksız yere itibarının ve canının alınmasına müsaade edilmemelidir (Akıncı, 2020).

4.3. Denizli Mutasarrıfı Mustafa Faik (Öztrak) Bey

Mustafa Faik Bey, Tekirdağ Malkara Bidayet Mahkemesi Başkâtiplerinden Ali Rıza Efendinin oğlu olarak 1883 yılında Malkara'da dünyaya gözlerini açmıştır. 1906 yılında Mülkiye Mektebini bitirmiş ve Anadolu'nun pek çok yerinde öğretmenlik, kaymakamlık ve mutasarrıflık görevlerini başarıyla yerine getirdikten sonra 31 Ekim 1918 tarihinde Denizli Mutasarrıflığına tayin edilmiştir. Yunanlıların İzmir'i işgali sırasında bu görevde olması dolayısıyla Faik Bey'e pek çok sorumluluk yüklenmiştir. İzmir'i işgal eden Yunanlıların Anadolu'nun içlerine doğru işgal için yola çıkmasından dolayı, Faik Bey Denizli ve civarında yerel halktan oluşan silahlı güç oluşturmuş ve bu emperyalist işgalci kuvvetlere karşı direnişi sağlamaya çalıştığını görmekteyiz (Aldan, 2001).

Milli Mücadele ile ilgi olarak Denizli'nin ciddi anlamda ilk eylemleri İzmir'de başlamıştır. Vilayet Valisi ve aynı zamanda Kolordu komutanı olan Nurettin Paşa'nın birkaç münevver genç ile kurduğu İzmir Müdafaa-ı Hukuk ve Redd-i ilhak Cemiyeti 17 Mart 1919 yılında İzmir'de toplanacak olan kongreye; Balıkesir, Aydın ve Denizli'nin delegelerini göndermelerini istemiştir. Bu kongreye gitmek üzere; Denizli merkez müftüsü Ahmet Hulusi Efendi, Belediye Başkanı Hacı Tefvik, Tavaslızade Mustafa Yusuf Bey yola çıkmışlar ve kongreye katılmışlardır. Belirtilen tarihte başlayan kongrede Wilson ilkeleriyle uyuşmayan emperyalist ve işgalci ülkeler protesto edilmiş ve Balıkesir, Aydın ve Denizli'de Müdafaa-ı Hukuk ve Redd-i ilhak Cemiyeti'nin ivedilikle kurulmasına karar verilmiştir. Denizli delegeleri de derhâl Denizli'ye döndüğü ve çalışmalarına başladığı bilinmektedir (Tütenk, 1949).

Yunanlıların 15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'i işgal etmesinin ardından İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti ile İzmir Belediyesi Denizli'ye bir telgraf yollamış ve bu telgrafla İzmir'in işgal edildiği haberi verilmiştir. Denizli Mutasarrıfı Faik Bey bu telgraf ile İzmir'in bulunduğu hali öğrenmiş ve hiç vakit kaybetmeden acil olarak; Denizli Askerlik Şubesi Başkanı Miralay (Albay) Tefvik Bey'e, Müftü Ahmet Hulusi Efendi'ye, Belediye Başkanı Hacı Tefvik Bey'e ve şehrin ileri gelenlerine haber vermiştir (Toker, 1973).

Denizli merkez müftüsü Ahmet Hulusi Efendi'nin başkanlığında İzmir'de kongreye katılıp geri dönen heyet, İzmir'de alınmış bulunan kararlardan dolayı Denizli Mutasarrıfı Faik Bey ile de görüşmüşlerdir. Denizli Sancağına idari olarak bağlı olan; Acıpayam, Buldan, Sarayköy, Tavas ve Çal'da kamuoyu oluşturmak, halkı uyandırıp bilinçlendirmek ve halktan destek görmek amacıyla mitingler düzenlemişlerdir. Yapılan bu mitingler İstanbul Hükümeti tarafından benimsenmemiş aksine hoş karşılanmamıştır (Hayta, 1994).

Yunanlıların 15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'i işgal etmesinin üzerinden yaklaşık dört saat geçtikten sonra halkta milli duyguları uyandırmak için Denizli'de ilk protesto mitingi düzenlendi. Erken saatlerden itibaren Türk Ocağı önünde, Hükümet Konağının önünde, meserret kahvehanesi, müftülük ve belediye gibi halkın yoğun olduğu yerlerin önünde topluluklar oluşturulmuştur. Bu topluluklar daha sonra köylerden gelenler ile birlikte Bayram yerinde bir araya gelerek ellerinde Türk

Bayrakları, dillerinde tekbir ile ulu camiden sancağı da alarak belediyeye yürümüşlerdir (Toker, 1973).

Müftü Ahmet Hulusi Efendi, Belediye Başkanı Hacı Tefvik Bey ve Mutasarrıf Faik Bey belediyenin balkonunda ki yerlerini almışlar ve toplanan hazıruna Müftü Ahmet Hulusi Efendi hitap etmek üzere konuşmaya başlamıştır. Toplanan kalabalığa; İzmir'in işgal edildiğini bu işgale karşı gelmemenin dinimize ve devletimize karşı saygısızlık ile ihanet olacağını, cihat yapılması gerektiğini, silahın, topun, tüfeğin olmamasının mücadeleden alkoymaması gerektiği icap ederse taşla sopayla karşılık verilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Tütenk, 1949).

Faik Bey, Nazilli cephesinin dağılması ihtimaline karşılık olarak askerinin de bu olay karşısında kontrolü eline alamayacağını düşünerek düzenli askeri birlikler kurulana kadar yerel bir örgütün

Ege Bölgesi'nde Milli Mücadele'yi Örgütleyen Mülki İdare Amirleri

kurulması taraftarıydı. Gerekirse bu örgüt ikinci bir savunma hattı oluşturacaktı. Bunun için en güvenli ve uygun yer Çal ilçesiydi. Bu sebeple halkın elindeki tüfek ve tabancaların toplanmasıyla yaklaşık sekizyüz kişilik bir kuvvet oluşturulmuş ve muhtarlar öncülüğünde halk şuurlandırılmıştır (Aldan, 2001).

5. Ege Bölgesi'nde Milli Mücadele'yi Örgütleyen Mülki İdare Amirlerinin Ortak Özellikleri Ege Bölgesinde Milli Mücadele'yi örgütleyen mülki idare amirlerinin; yüksek milli duygulara sahip vatansever bireyler olduğu göze çarpmaktadır. Gözlerini budaktan sakınmayan cesaretli insanlardır. Adalet ve hakkaniyet duyguları gelişmiştir ve güvenilirlerdir. Sorumluluk almaktan çekinmemişlerdir. Verilen her görevi eksiksiz ve amasız yerine getirmişlerdir. Çalışkan, dürüst ve özverili bir şekilde hareket etmişlerdir. Ülkenin ve milletin çıkarlarını düşünen görev hassasiyeti olan kişilerdir. Liyakate önem vermişler, kayırmacılığa yer vermemişlerdir. Bir yerde hakkaniyete uygun davranılmıyor ve haksızlık yapılıyorsa bu olayın karşısında mülki idare amirleri görülmüştür. Yapacakları işleri önceden düşünmüşler, ilerisini hesap ederek basiretli davranmışlardır. Sözü özüne uyan, yalan söylemeyen, ahlaki duyguları yüksek, doğruluk ve doğruculuk kavramlarını benimsemiş kişilerdir. Doğru bildiklerini kim olursa olsun söylemekten çekinmemişlerdir. Erdemli davranmışlardır. Dostluklarına güvenilmiş, dostlarını yarı yolda bırakmamışlardır. Dava ve ideal adamıdırlar. Davaları uğruna ölmekten bile çekinmemişlerdir. Ciddi, ağırbaşlı, alçak gönüllü, hoşgörülü ve vakarlıdırlar. Yüreklerinde insan sevgisi ve bütün canlıların sevgisi mevcuttur. Alçak gönüllüdürler. Gösterişi sevmezler ve gösteriştan uzak yaşamaya gayret etmişlerdir. Ölçülü, zeki, bilgili ve genel kültürleri yüksektir. Girişimci ve ihtiyatlıdırlar. Birey ve toplum psikolojisini çok iyi bilirler ve onları harekete geçirecek eylem planlarını hazırlamışlardır. Mücadele ruhları vardır ve kolay kolay pes etmemişlerdir. Başarılı, özverili ve kararlı davranmışlardır. Halka yakın olmuşlar ve sevgilerini kazanmışlardır. Kanunları her şeyin üstünde tutmuşlardır (Aldan, 2001).

Sonuç

Osmanlı Devleti'nin Birinci Cihan Harbi'nden mağlup olarak ayrılıp Mondros Mütarekesi'ni imzalamasıyla, emperyalist devletler bu mütarekenin 7. Maddesine dayanarak Anadolu'yu ve Ege Bölgesi'ni işgal etmeye başlamıştır. Bu işgal hareketlerine karşı Milli duyguları yüksek kişilerden tepkiler gelmiştir. Anadolu'nun her köşesinde olduğu gibi Ege Bölgesi'nde de yaşayan ve görev yapan askerler, o şehirlerin önde gelen insanları, din âlimleri; genç-yaşlı, kadın-erkek, köylü-şehirli demeden Millî Mücadele hareketinin içerisinde yer almışlardır. Millî Mücadele'de askerlerin rolü olduğu kadar, mülki idare amirlerinin de büyük rolü vardır. Anadolu'nun her bölgesinde yer alan mülki idare amirleri, yönetim ve diplomasi becerilerini Millî Mücadele'nin başarıya ulaşması doğrultusunda yansıtmışlardır. Vatansever amirler Anadolu'nun her yerinde; kimi zaman istihbarat toplamış, kimi zaman kişisel çabalarıyla yerel halkın zarar görmesini engellemiş, kimi zamanda bizzat ellerine silah alarak düşmanın karşısında mücadele etmişlerdir. Bu mücadeleleri esnasında şehit olanlar, yaralananlar, malvarlığını kaybedenler, ailesi ve çocuklarıyla tehdit edilenler olmuştur. Bu kayıpların mülki idare amirlerini yıldırma yerine mücadele azimlerini arttırdığı görülmüştür.

Milli Mücadele'nin başlangıcı her ne kadar 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması ile başlasa da, tüm Anadolu'ya yayılarak topyekün mücadele hareketine dönüşmesi 15 Mayıs 1919 tarihinde Yunan işgal kuvvetlerinin İzmir Limanından Ege bölgesine yayılarak buralarda halka zulüm ve eziyet yapmalarıyla oluşmuştur. İşgal ettikleri şehirlerde; meskenleri ateşe vermişler, namuslu kadınların ırzlarına göz dikmişler, mallarına ve canlarına kast etmişlerdir. Ege Bölgesi'nde Yunan kuvvetlerinin yapmış olduğu zulümlere göz yummayan vatansever mülki idare amirleri, halkı örgütleyerek işgalcilere karşı mücadele etmişlerdir. Faik Bey, Bekir Sami Bey ve İbrahim Ethem Bey gibi yöneticiler hem idare sanatını yerine getirmişler hem de vatan toprağını tehdit eden düşman kuvvetlerinin karşısında olmuşlardır. Faik Bey, Bekir Sami Bey ve İbrahim Ethem Bey; azim ve kararlılıkla çalışmalarını yürütmüş, hiçbir işten kaçmamış, en zorlu şartlara bile dayanmış mülki idare amirleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Mekteb-i Mülkiye'de; tarih, ekonomi politik, coğrafya, kompozisyon, geometri ve cebir, devletler özel ve genel hukuku, muhasebe, idare hukuku, medeni hukuk, ceza hukuku, siyaset, jeoloji, fizik gibi derslerin okutulması mülki amirlerin, Milli Mücadele esnasında almış oldukları eğitimleri tatbik etmelerine neden olmuştur. Cephenin en ön safında savaşan

Ege Bölgesi'nde Milli Mücadele'yi Örgütleyen Mülki İdare Amirleri

bir asker, Milli Mücadelenin başarıya ulaşması doğrultusunda düşman kuvvetleri hakkında topladığı istihbaratları gereken yerlere ulaştırıran istihbaratçı, dağlarda askerleri koordine eden ve yöneltten kumandan, halk tarafından sevilen ve güvenilen mülki amir, en makûs günlerde bile moral aşıl原因an psikolog, toplumun özelliklerini çok iyi bilen ve ona göre sevk ve idare eden bir sosyolog olarak da görev yapmışlardır. Tarihin seyrini değiştirmişler ve tarihe altın harflerle isimlerini yazdırmış mümtaz birer şahsiyet olarak hatıralarda ve zihinlerde yer edinmişlerdir.

Kaynakça

- Akpolat, Y. (2010). Mektebi Mülkiye ve Mülkiyeliler. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 109-111.
- Akyıldız, A. (2016). Mekteb-i Mülkiye. Türk Diyanet Vakfı Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Aldan, M. (1990). İz Bırakan Mülki İdare Amirleri. Ankara: İçişleri Bakanlığı.
- Aldan, M. (2001). Ulusal Kurtuluşumuzda Atatürk Yolunda Yöneticiler. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Bayar, C. (1997). Ben de Yazdım. İstanbul: Sabah Kitapları.
- Baytok, T. (1970). İngiliz Kaynaklarından Kurtuluş Savaşı. Ankara: Başnur Matbaası.
- Bilmez, B. (2004). Ege de Milli Direniş Bilincinin Uyanmasında ve Milli Direniş Hareketinin Başlamasında Celal Bayar'ın Katkıları. Celal Bayar Üniversitesi SBE Dergisi, 41-42.
- Çankaya, A. (1969). Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler. Ankara: Mars Matbaası.
- Hayta, N. (1994). Denizli Müftüsü Ahmet Hulusi Efendi ve Millî Mücadeleye katkıları. N. Hayta içinde, Kurtuluş Savaşına Yön Verenler (s. 222-223). Ankara: Gazi Üniversitesi Atatürk Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını:2.
- Küçük, C. (2020). Milli Mücadele. TDV İslam Ansiklopedisi, 30, 76-83. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Midillili, A. (1993). Milli Mücadele. Ankara: Akademi Kitabevi.
- Oğuz, İ. (2017). Kuvayı Milliyecilikten Valiliğe: İbrahim Ethem Akıncı. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Oğuz, İ. (2024, 9 10). İbrahim Ethem Akıncı (1889-1950). Atatürk Ansiklopedisi. Ankara, Türkiye: T.C Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu - Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı.
- Sarıhan, Z. (1994). Kurtuluş Savaşı Günlüğü. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Shaw, S. J., & Shaw, E. K. (2010). Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye. İstanbul: E Yayınları.
- Toker, T. (1973). Kuvâ-yı Milliye ve Millî Mücadele'de Denizli. Denizli: Denizli Sanayi Odası Yayınları.
- Tütenk, A. A. (1949). Milli Mücadelede Denizli. Denizli: Denizli Öğretmenler yardımlaşma Derneği.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988). Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı Ankara.
- Yalazan, T. (1994). Türkiye'de Yunan Vahşet ve Soykırım Girişimi. Ankara: Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları.
- Yalçın, S. (2009). Milli Mücadele Dönemi. s. 11-26.